

A szükségállapot-törvények ellen

Talán egy nem-jogász is hozzászólhat a szükségállapot-törvények harmadik vitanapjához, abban a tudatban, hogy nemcsak jogi, hanem reális társadalmi és politikai kérdésről van szó. Tudjuk, hogy más államokban is vannak hasonló törvények, amelyek papíron semmiképpen sem tűnnek humánusabbnak; a szituáció Németországban mégis annyira más, hogy ebből nem lehet levezetni a tervezet létjogosultságát. Ami a múltban történt, a terv ellen szól – nemcsak a felhatalmazási törvények, hanem már a weimari alkotmány 48. paragrafusa is. Ez megengedte, hogy a demokrácia Papen úr autoriter szándékaiba csússzon át. Mifelénk az ilyen fajta törvények közvetlen represszív tendenciákat takarnak, nem úgy, mint például Svájcban, ahol a demokrácia összehasonlíthatatlanul mélyeb-

ben áthatotta a nép életét. Nem kell, hogy az ember politikai hisztériával legyen eltöltve – ahogy egyesek feltételezik rólunk –, hogy féljen attól, ami itt elkezd kirajzolódni. A jelenlegi kormányzat és elődei évek óta úgy viszonyultak az alaptörvényhez, hogy ez kíváncsivá tesz minket a jövő iránt. A *Spiegel*-affér alkalmából a nemrég elhunyt szövetségi kancellár, Konrad Adenauer, a hazárulás félelmetes esetéről beszélt, s ez aztán a bíróság előtt a semmiben oldódik fel. A kormányoldalon valaki azzal a cinikus állítással lépett elő, hogy az állam védelmező szervei nem sétálhatnak le-föl az alaptörvénnyel a hónuk alatt. A „kicsit a legalitáson kívül” megfogalmazás időközben annak a népi viccnek az alkotóeleme lett, amely mintha ellenállna a kiskorúsításnak. Aki e tradícióra tekintettel nem lesz bizalmatlan, az szándékosan elvakította magát. A restauratív tendenciák – vagy bárhogyan is nevezzük őket

---

Theodor W. Adorno: *Gesammelte Schriften* 20/1. kötet 394–395. Fölszólalás 1968. május 28-án, Frankfurt am Mainban.

– nem lettek gyengébbek, hanem inkább megerősödtek. A Szövetségi Köztársaságunk semmi komolyat nem tett még azzal az emberrablással szemben sem, amit a dél-koreai ügynökök hajtottak végre. Az elvakult optimizmus valami mást vár a szükségállapot-törvényektől, mint ennek a trendnek a folytatását, csak azért, mert ennyi államjogi körütekintéssel van megfogalmazva. Az angolban van egy fordulat, amely az olyan prófétálásról szól, amely önmagából kiindulva a saját beteljesítése felé tart. És ugyanígy vagyunk a szükségállapottal is. Evés közben jön meg az étvágy. Ha egyszer úgy érezzük, biztosak lehetünk abban, hogy mindent le lehet fedni a szükségállapot-törvényekkel, akkor majd meg fogják találni az ennek bevezetésére kínáló alkalmakat is. Ez az igazi

oka annak, amiért a leghatározottabban tiltakozni kell, hogy a demokrácia eddigi fokozatos kiüresítése ne legalizáltassék. Akkor már túl késő, ha a törvények megengedik, hogy hatályon kívül helyezzék azokat az erőket, amelyekről a visszaélések jövőbeli megakadályozása várható: és éppen ezt a helyzetet a visszaélés nem engedi többé létrejönni. Az elképzelhető legnagyobb nyilvánosság előtt tiltakozni kell a szükségállapot-törvények ellen, mégpedig elsősorban a vezetők szükségállapot kiváltotta öröme miatt. Az, hogy a szükségállapot kiváltotta öröm nem véletlen, hanem egy hatalmas társadalmi trend kifejeződése, annak csak erősítenie kell a vele szembeni tiltakozást.

FORDÍTOTTA WEISS JÁNOS

© Fortepan, 1968